

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

ISSN:2459-1149

Article Type
Research Article

Received / Makale Geliş
13.07.2020

Published / Yayımlanma
10.09.2020

<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.2025>

Arş. Gör. Coşkun KUMRU
Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Denizli / TÜRKİYE

Arş. Gör. Dr. Çağdaş YÜKSEL
Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih / TÜRKİYE

Citation: Kumru, C. & Yüksel, Ç. (2020). Antalya Tarihinin Derin Tanığı: St. Didier. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7 (59), 2552-2559.

ANTALYA TARİHİNİN DERİN TANIĞI: ST. DIDIER

ÖZET

Antalya tarih boyunca çok önemli gelişmelere sahne olmuş güzide bir liman kentimizdir. Antalya ve çevresi birçok hayati olaya tanıklık etmiştir. Bu olaylardan birisi de II. Dünya Savaşı sırasında 1941 Temmuzunda vuku bulan St. Didier gemisinin İngiliz filosu tarafından batırılma hadisedir. Vichy Fransası'ndan Kuzey Afrika'da savaşan Alman kuvvetlerine malzeme götüren St. Didier, Akdeniz'de İngiliz donanmasının takibatına uğrayınca Doğu Akdeniz'e doğru kaçmak zorunda kalmıştır. Bu takip sonucunda II. Dünya Savaşı'nda tarafsız kalan Türkiye'nin Antalya limanına sığınmaya çalışmıştır. Fakat bu durum İngiliz donanmasının söz konusu gemiyi batırmasına engel olamamıştır. Vuku bulan saldırı esnasında Antalya limanında can kaybı olmamakla beraber maddi hasar meydana gelmiştir. Bu saldırıda gemi mürettebatının bir kısmı hayatını kaybetmiş, sağ kalanlar ise Antalya limanına sığınmışlardır. İlk etapta Antalya halkı tarafından destek gören bu kişiler daha sonra devlet tarafından Afyon'a geçici bir süreyle yerleştirilmişlerdir. II. Dünya Savaşı'nda tarafsızlık politikasından ödün vermeyen Türkiye, kendi kara sularında gerçekleşen bu saldırı karşısında sert bir tepki göstermemiştir. Söz konusu gemi batığı günümüzde halen Antalya limanına yakın bir noktada bulunmaktadır. Çalışmamızda bu tarihi olay ilk defa arşiv belgeleri, dönemin basınında yer alan haberler ve dönemin tanıklarının hatıraları ışığında aydınlatılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Antalya, St. Didier Gemisi, II. Dünya Savaşı, Antalya Limanı.

THE PROFOUND WITNESS OF ANTALYA HISTORY: ST. DIDIER

ABSTRACT

Antalya is an outstanding port city that has witnessed many important developments throughout history. Antalya and its surroundings witnessed many vital events. One of these events II. It took place in July 1941 during World War II. It was the immersion of the Didier ship by the British fleet. From Vichy France to the German forces fighting in North Africa. St. Didier ship was forced to flee to the Eastern Mediterranean when the British Navy was prosecuted in the Mediterranean. As a result of this pursuit, it tried to take refuge in Antalya port of Turkey which remained neutral in the Second World War. But this situation could not prevent the British navy from sinking the ship. During the attack, there was no loss of life in the port of Antalya but material damage occurred. Some of the ship's crew lost their lives in this attack and the survivors took shelter in Antalya harbor. These people who were supported by the people of Antalya in the first place were then temporarily placed by the state to Afyon. The persistent policy of neutrality during the Second World War, Turkey, has not been a strong reaction against this attack occurred around your own land. The shipwreck in question is still in the vicinity of the port of Antalya. In this study, this historical event was tried to be illuminated for the first time in the light of archival documents, news in the period press and the memories of witnesses of the period.

Keywords: Antalya, St. Didier Ship, World War II, Antalya Harbor.

1. GİRİŞ

Birinci Dünya Savaşı sonunda yapılan barış antlaşmaları Avrupa'da kalıcı barışı sağlamayı başaramamıştır. Galip devletlerden biri olmasına rağmen barış sırasında istediğini alamayan İtalya önemli bir değişim geçirmiştir. İtalya'da savaş sonrası yaşanan hayal kırıklığı ve ekonomik sıkıntı Faşist Benito Mussolini'yi iktidara getirmiştir. Mussolini göreve geldiği andan itibaren İtalya'yı büyük bir güç haline getirebilmek için saldırgan bir politika izlemiş ve bu durum Avrupa barışı için sıkıntı yaratmıştır¹.

¹ Aydın ve Kapıcı, 2018, s. 112.

Birinci Dünya Savaşı'nı mağlubiyetle noktlayan ve Versay Antlaşması ile büyük ölçüde ezilen Almanya, 1933 yılında Nazilerin iktidara gelmesiyle birlikte mevcut düzene meydan okumaya başlamıştır. Bu durum Avrupa'da gerilimi arttırmıştır.

Yine Birinci Dünya Savaşı'nın galiplerinden Japonya da büyük bir imparatorluk kurmak için saldırgan bir tutum takınmıştır. Japonya bir yandan Asya'da yayılırken diğer yandan Pasifik'te güç kazanmaya başlamıştır. Bu durum onun Amerika Birleşik Devletleri ile sorun yaşamasına yol açmıştır. Böylece gerginlik tüm dünyaya yayılmaya başlamıştır.

Birinci Dünya Savaşı sırasında yaşanan devrim sonrasında kurulan Sovyetler Birliği, savaştan sonra Batı dünyası tarafından dışlanmış ve bunun sonucunda mevcut düzeni hedef almaktan kaçınmamıştır. Savaş sonrası düzenin savunucuları olan İngiltere ve Fransa, Sovyetler Birliği'ni tehdit olarak algıladıkları için ona hiçbir zaman güvenmemişlerdir. Bu durum savaş sonrasında düzene meydan okuyan devletlere karşı ortak bir cephe kurulmasını imkansız hale getirmiştir. Böylece Almanya, İtalya ve Japonya daha rahat hareket edebilmişlerdir.

Birinci Dünya Savaşı sırasında yaşanan korkunç kayıplar İngiltere ve Fransa'yı savaş sonrasında çekingen davranmaya itmiştir. Amerika Birleşik Devletleri de savaş sonrasında kendi içine kapanmış ve uluslararası politikadan uzaklaşmıştır. Savaştan hemen sonra Fransa, Avrupa'da Almanya'yı izole etme politikasında bir süre başarılı olmuş ancak Almanya'nın artan gücü karşısında zamanla etkisini yitirmiştir. İngiltere ise yeni bir savaşa hazır olmadığı için Almanya ve İtalya karşısında yatıştırma politikası izlemiş ancak bu politika gerilimi azaltmamıştır.

1929 yılında yaşanan büyük ekonomik kriz Almanya'daki sorunları iyice arttırmış ve Nazi Partisi'nin iktidara gelmesine neden olmuştur.² 1930'lu yıllardan itibaren Almanya, İtalya ve Japonya'nın saldırganlığı gittikçe artmıştır. İtalya Habeşistan ve Arnavutluk'u işgal etmiş Akdeniz'de ve Balkanlarda tehdit oluşturmaya başlamıştır.³ Bu durum İngiltere, Fransa ve Türkiye'yi endişelendirmiştir. Japonya da Mançurya'ya saldırmış ve Çin'i istila etmiştir. Bu işgaller Japonya ile Amerika Birleşik Devletleri'nin arasını iyice açmıştır. Almanya ise Versay Antlaşması'nın getirdiği yükümlülükleri dikkate almayarak zorunlu askerliği getirmiş ve Ren Bölgesi'ni silahlandırmıştır. Daha sonra Avusturya'yı ilhak etmiş ve Çekoslovakya'yı parçalamıştır.⁴ Birinci Dünya Savaşı'nın yarattığı yıkım ve ekonomik sorunlar nedeniyle İngiltere ve Fransa kendi kurdukları düzeni savunmakta başarılı olamamışlardır. İngiltere ve Fransa ile uzlaşmayan Sovyetler Birliği, Almanya ile 23 Ağustos 1939 günü bir saldırmazlık paktı imzalamış ve Almanya'nın daha rahat hareket etmesini sağlamıştır.⁵ Yaşanan uluslararası krizler sonucunda gerilim iyice artmış ve Almanya'nın 1 Eylül 1939 tarihinde Polonya'ya saldırısı ile birlikte İkinci Dünya Savaşı başlamıştır.⁶ Çünkü bu saldırıdan sonra İngiltere ve Fransa, Almanya'ya savaş ilan etmişlerdir. Sovyetler Birliği de Almanya'dan kısa süre sonra Polonya'ya saldırmış ve daha önce yaptıkları gizli anlaşmaya dayanarak kendi payını almıştır.⁷

İtalya'nın Akdeniz ve Balkanlarda yarattığı tehdit karşısında Türkiye bir yandan Sovyetler Birliği ile olan ilişkilerini sıcak tutmaya çalışırken diğer yandan da İngiltere ve Fransa ile yakınlaşmıştır.⁸ Ancak Türkiye'nin Batı devletleriyle yakınlaşması Sovyetler Birliği'nin Türkiye'ye mesafe koymasına yol açmıştır.⁹ Savaşın hemen öncesinde Almanya ile Sovyetler Birliği arasında imzalanan saldırmazlık antlaşması Türkiye için büyük bir şok olmuştur.¹⁰ Buna tepki olarak Türkiye 12 Mayıs 1939 günü İngiltere ile, 23 Haziran 1939 günü ise Fransa ile bir deklarasyon imzalamıştır.¹¹ Bu süreç sonunda Türkiye, İngiltere ve Fransa ile bir ittifak antlaşması da yapmıştır.¹² Ancak Almanya'nın başarıları ve Fransa'nın çöküşü sonrasında Türkiye kendisine vaat edilen malzeme desteğinin verilmemesini bahane

² Parker, 2018, s. 346.

³ Aydın ve Kapıcı, 2018, s. 113.

⁴ Parker, 2005, s. 21.

⁵ Akdere, 1988, s. 273.

⁶ Parker, 2018, s. 354-355.

⁷ Hart, 2002, s. 50.

⁸ Çelikpala, 2008, s. 210.

⁹ Sönmez, 2018, s. 278.

¹⁰ İlgazi, 1999, s. 96.

¹¹ Esmer ve Sander, 1996, s. 140.

¹² İnal, 2015, s. 170.

ederek savaşa girmemiştir.¹³ Hatta Türkiye, Almanya'nın savaşı kazanma ihtimalinin bulunması nedeniyle 18 Haziran 1941 tarihinde bu ülke ile bir Saldırmazlık Paketi imzalamıştır.¹⁴ Türkiye, İkinci Dünya Savaşı sırasında temel amaç olarak savaşın dışında kalmayı belirlemiştir.¹⁵ Ancak buna rağmen savaş boyunca hem müttefikler hem de mihver devletler savaşı girmesi için Türkiye'ye yoğun baskı uygulamışlardır.¹⁶ Bu olay da Türkiye'nin savaş dışında kalmak için ne kadar yoğun bir çaba harcadığını göstermektedir.

Almanya Polonya'nın işgalini başarı ile tamamladıktan sonra Hollanda, Belçika, Lüksemburg, Danimarka, Norveç ve en sonunda da Mayıs 1940'ta Fransa'yı işgal etmiştir.¹⁷ Almanya'nın silah üstünlüğü zaferlerin elde edilmesinde kilit rol oynamıştır.¹⁸ Bu sırada İtalya'da 10 Haziran 1940 tarihinde Almanya'nın yanında savaşa girmiş ve Kuzey Afrika'da İngiltere'ye saldırmıştır. Böylece İkinci Dünya Savaşı Kuzey Afrika'ya sıçramış ve Akdeniz de savaş alanı haline gelmiştir.

Fakat İtalya, İngiltere karşısında başarılı olamamıştır. 7 Aralık 1940 günü İngilizler, İtalyan kuvvetlerini mağlup etmişlerdir. General O'Connor 22 Ocak 1941'de Tobruk, 7 Şubat 1941 de ise Bingazi'yi ele geçirmiştir. Bunun üzerine İtalya, Almanya'dan yardım istemek zorunda kalmıştır.

Almanya bu tekliften pek hoşlanmasa da bir süre sonra İtalya'ya yardım etmeye karar vermiştir. 12 Şubat 1941'de General Erwin Rommel, Alman Kuzey Afrika Kolordusunun kumandanı olarak Trablusgarp'a gelmiştir. Bölgede moral açıdan çökmüş az sayıda İtalyan askeri ile karşılaşmıştır. Alman kuvvetlerinin katılımı ile beraber Rommel'in elinde kullanabileceği bir güç oluşmuştur.¹⁹ Bundan sonra Rommel saldırıya geçerek 31 Mart 1941 günü İngilizleri El Azeila'da mağlup etmiştir. İngilizler 600 km geri çekilmişler ancak Tobruk limanını elde tutmayı başarmışlardır. Nisan ayı boyunca Almanların Tobruk'a yaptıkları saldırılar başarısız olmuştur. İngilizlerin 15 Mayıs günü yaptığı karşı saldırı ise Almanlar tarafından püskürtülmüştür. 14 Haziran 1941 günü İngiliz kuvvetleri ikinci bir saldırı düzenlemişler ancak yine başarısız olmuşlardır.

İngiltere'de hava üstünlüğünü sağlamak için yapılan savaşı kaybeden Almanya, İngiltere'yi istila etmekten vazgeçmiş ve 22 Haziran 1941 tarihinde Sovyetler Birliği'ne saldırmıştır. Böylece İkinci Dünya Savaşı'nın en önemli bölümü başlamıştır.²⁰ Kuvvetlerinin büyük bölümünü Doğu Cephesine gönderen Almanya için Kuzey Afrika Cephesi ikinci planda kalmıştır.²¹ İtalya'da Kuzey Afrika savaşına rağmen bir yandan da Yunanistan'da savaşmaya devam etmiş böylece Kuzey Afrika'ya gönderdiği kuvvet sayısı sınırlı kalmıştır.

18 Kasım 1941'de İngilizler üçüncü bir saldırı ile Rommel'i Tobruk civarından uzaklaştırmışlardır. Bu başarıda İngilizlerin malzeme ve cephane üstünlüğünün yanı sıra Alman kuvvetlerinin malzeme sıkıntısının da önemli rolü olmuştur. Aslında Kuzey Afrika'daki savaşın kaderini belirleyen büyük oranda bu olmuştur. Akdeniz'e hakim olan İngiltere, Kuzey Afrika Cephesi'ne asker, silah, cephane ve yiyecek göndermekte sorun yaşamamış ancak İngiliz donanmasının engellemeleri nedeniyle Almanya bu konuda çok ciddi sıkıntı yaşamıştır.

İngiltere, Amerika ve Sovyetler Birliği savaşı kazanmak için malzeme üretiminin temel etken olduğuna karar vermişler ve bu yönde hareket etmişlerdir. Almanya ise kaynakları ve insan gücü sınırlı olduğu için üretim açısından geride kalmıştır. Buna bir de Almanya'nın Akdeniz'de deniz üstünlüğünün bulunmaması eklenince Kuzey Afrika Cephesi'ne malzeme göndermek ciddi bir sorun olmuştur.

İngiliz donanmasının Akdeniz'deki üstünlüğü gerek Almanlar gerekse İtalyanlar için ciddi bir sorun teşkil etmiştir. Gemi sayısının fazlalığı, uçak gemileri ve Malta gibi deniz üsleri İngiltere'ye Akdeniz'de büyük avantaj sağlamıştır. Bu nedenle İngiltere, Alman-İtalyan kuvvetlerini yavaşlatmak ve Mısır'ı savunmak için Almanya'nın malzeme akışını engellemeyi temel strateji olarak belirlemiştir. İngiliz

¹³ Armaoğlu, 2017, s. 143.

¹⁴ Özçelik, 2010, s. 253.

¹⁵ İkinci, 2002, s. 646.

¹⁶ Seydi, 2002, s. 823.

¹⁷ Parker, 2018, s. 359.

¹⁸ Tekeli ve İlkin, 2013, s. 154.

¹⁹ Parker, 2018, s. 373.

²⁰ Ataöv, 2008, s. 109.

²¹ Çınar, 2015, s. 169.

donanması Alman ve İtalyan malzeme gemilerini Akdeniz’de batırmaya başlamıştır. Bu durum Alman kuvvetlerinin sıkıntı yaşamasına yol açmış ve böylece İngilizlerin Mısır’ı savunabilmesine olanak yaratmıştır. Kuzey Afrika’da Alman kuvvetlerinin başında olan Rommel sık sık malzeme eksikliğinden şikayet etmiştir. Almanya bu durumu değiştirmek için çaba göstermiş ancak malzeme nakliyatı hiçbir zaman istenilen düzeye ulaşamamıştır.

Almanya Rommel’i desteklemek için farklı girişimlerde de bulunmuştur. 1940 yılında işgal ettiği Fransa ile barış antlaşması yapmış ve Fransa’da Alman kontrolünde bir Vichy hükümeti kurulmuştur. Almanya böylece Fransa’daki limanlar üzerinden hem Atlantik Okyanusu’na denizaltı göndermeye, hem de Kuzey Afrika’ya malzeme nakletmeye başlamıştır.

Bu makalenin konusu olan Saint Didier gemisinin batırılması da Almanya’nın bu politikası sonucunda ortaya çıkan bir olay olmuştur. Vichy Hükümeti’nin kurulmasından itibaren Almanya Kuzey Afrika’ya malzeme gönderebilmek için Fransa’nın güney limanlarını ve Fransız gemilerini kullanmaya başlamıştır. Görüldüğü üzere Fransız hükümetinin Almanlarla yapmış olduğu işbirliğinin bir bölümünü söz konusu ticaret gemilerinin Almanlar tarafından kullanılması oluşturmaktaydı. İtalya üzerinden gönderilen malzemelerin İngiltere tarafından büyük ölçüde engellenmesi üzerine Fransa üzerinden gönderilen malzeme sayısı artmıştır.

2. ST. DIDIER HADİSESİ

Fransa’da General Petain’in başkanlığındaki Vichy hükümeti Kuzey Afrika cephesine yapılacak olan askeri yardımı ilkin Türkiye toprakları üzerinden yapmak istemiş fakat bu girişim yetkili makamlarca karşılık bulmamıştı. Vichy hükümeti için geriye kalan tek seçenek, Fransa’dan çıkarılacak askeri malzemeleri Mihver devletlerinin kontrolündeki Doğu Avrupa üzerinden geçirip Alman işgali altındaki Selanik’e getirmektir. Nihayetinde buraya getirilen asker ve malzemeler, plana uygun olarak ticaret gemisi vasıtasıyla Yunan adalarına ulaşacak ve sonra da tarafsız bir konumda bulunan Türkiye’nin kara sularından geçmek suretiyle yoluna devam edecekti.

Alman yanlısı Mareşal Petain’e bağlı Fransız donanmasından St. Didier isimli destek gemisi, Kuzey Afrika’daki Rommel ordularına, cephane, silah, zırhlı ve tekerlekli araçlar ve bir takviye birliği götürmek için yola koyulmuştu. Gemi yanılma maksatlı hastane gemisi görüntüsü altında Antalya açıklarında bir savaş gemisi eşliğinde seyrediyordu. Kıbrıs’taki İngiliz Hava Üssünden kalkan İngiliz uçakları tarafından diğer Qued Yquem gemisi Adrasan açıklarında batırılınca, cephane yüklü St. Didier kurtuluşu Antalya Limanı’na birkaç kilometre kala, kıç tarafına Türk bayrağı çekerek tarafsız bir ülke olan Türkiye’ye sığınmakta buldu. St. Didier 4 Temmuz 1941’de Ağva önlerine geldiğinde Kıbrıs’tan kalkan üç İngiliz uçağı tarafından bombardıman edilmiştir. Buna mukabil gemiden uçaklara karşı toplu karşılık verilmiştir. Bu gelişmeler üzerine gemi, dümenini liman istikametine doğru kırmak zorunda kalmıştır. Liman reislüğünün Münakalât vekâletine (Ulaştırma Bakanlığı) göndermiş olduğu rapora göre, gemi ile yapılan muhabere sonucunda geminin Selanik’ten Suriye’ye gitmekte olduğu, yolda Britanya uçakları tarafından hücumu uğradığı ve Antalya limanına demirleyeceği öğrenilmiştir. Geminin kıç falezlere, baş kısmı Akdeniz’e dönük kuzey-güney yönünde demir atmış vaziyette duruyordu. Saat 17:30 sıralarında limana demirleyen gemiye dört İngiliz uçağı deniz üzerinden alçak uçuşla saldırıya geçmiştir. Antalya halkının bakışları altında atılan iki torpilden biri liman rıhtımına çarparak infilak etmiş, diğeri ise gemiye isabet ederek geminin batmasını sağlamıştır. Rıhtıma isabet eden torpil sonucunda nüfuzca bir zayıf olmadığı, liman dairesinin ve civar binaların camlarının zarar görmesi dışında iki sandalın ve rıhtımda bulunan bir mavnanın parçalandığı anlaşılmıştır.²² Gemide bulunan 280 mürettebattan 5’i yaşamını yitirirken, 15’i yaralı olmak üzere 275 asker kurtulmuştur. Dönemin tanıklarından ve aynı zamanda Antalya’nın ünlü simalarından Tarık Akıltopu’nun anlattığına göre, askerler önce Tophane Parkı’na çıkarılmış, orada bir şeyler içip dinlendikten sonra Gazi Mustafa Kemal İlkokuluna* yerleştirilmişlerdir.²³

St. Didier gemisinin batırılma hadisesi II. Dünya Savaşı ateşinin Türk topraklarına en çok yaklaştığı anlardan biri olmuştur. Türk hükümeti vuku bulan hadise ile yakından ilgilenmiş, diplomatik kanalları

²² DAB. 30-10-0-0/156-100-3

* Günümüzde Antalya hükümet konağı olarak faaliyet göstermektedir.

²³ Atılğan, 2010, s. 523.

kullanarak Fransız sefaretiyle temasa geçmiş, gemi mürettebatını Burdur'da bulunan askeri kışlada enterne ederek ihtiyaçlarını gidermiştir.²⁴ Hadise Türk basınında da önemli yer bulmuştur. Cumhuriyet gazetesi 8 Temmuz 1941 tarihli baskısında haberi "Antalya limanında İngiliz tayyareleri bir Fransız vapurunu batırdılar" başlığıyla vermiştir. Detaylı haberde ise hükümetin İngilizleri protesto ettiği ifade edilmiştir.²⁵

St. Didier gemisinin kaptanı Martin, geminin son seyrini bütün detaylarıyla anlatan bir rapor hazırlayarak 19 Kasım 1941 tarihinde Fransız yetkililere sunmuştur. Raporda dikkat çeken önemli noktalardan biri batığın artık yüzdürülemez olduğudur. Nitekim bu olaydan 16 yıl sonra Çubuklu'daki Deniz Kuvvetleri Kurtarma ve Sualtı Komutanlığı'ndan Albay Vedat Dora, St. Didier batığını çıkarmak için bir ekip oluşturmuştur. Osman Öndeş ve Ergin Edgü'den oluşan ekip, batığın vaziyetini değerlendirmek amacıyla birden fazla dalış gerçekleştirmişlerdir. Bu dalışlardan sonra sundukları rapor ise, St. Didier'in kaptanı Martin'in yıllar evvel hazırlamış olduğu rapordan farksızdı. Yani batık yüzdürülemez bir durumdaydı.²⁶ Günümüzde dalış turizmi amaçlı kullanılan St. Didier batığı, Tersaneler ve Kıyı Yapıları Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre Kaleiçi Yat Limanının 1 mil açığında 20-32 metre derinlikte bulunmaktadır.²⁷

3. SONUÇ

İkinci Dünya Savaşı boyunca Akdeniz, dünyanın birçok bölgesi gibi önemli bir savaş alanı haline gelmiştir. Almanya ve İtalya'nın Kuzey Afrika'da İngiltere'ye karşı yürüttükleri savaş Akdeniz üzerinden bölgeye malzeme sevk etmelerini zorunlu kılmıştır. İngiltere'nin de Kuzey Afrika'daki savaş kazanmak için temel stratejisi düşmanlarının Akdeniz'deki malzeme naklini baltalamaya çalışmak olmuştur. Akdeniz'deki bu mücadele Akdeniz'e kıyısı olan Türkiye'yi de etkilemiştir. Türkiye İkinci Dünya Savaşı süreci boyunca çeşitli baskılara rağmen tarafsızlığını ısrarla sürdürmeye çalışmış ancak bulunduğu coğrafya itibarıyla bazı önemli krizlerle de yüzleşmek zorunda kalmıştır. 1941 yılında St. Didier gemisinin savaşta tarafsızlığını sürdürmekte olan Türkiye'nin karasularında batırılması bu tarz gelişmelerden birisi olmuştur. Türkiye'nin savaş yılları boyunca tarafsız ve dengeli bir politika izlediğini göz önüne alırsak vuku bulan hadisenin hassasiyeti daha iyi anlaşılacaktır. Türk hükümeti St. Didier gemisinin batırılması karşısında tarafsızlık politikasının zarar görmemesi adına mutedil bir yaklaşım sergilemiştir. Diğer taraftan yetkili makamlar, Fransızlarla temasa geçerek diplomatik kanalları açık tutmuş, gemiden kurtulan askerlere gerekli yardım ve koruma sağlanmıştır. Antalya limanına yakın bir mevkide deniz seviyesinin yaklaşık 30 metre altında bulunan St. Didier batığı halen şehir tarihi açısından önemini korumaktadır. Antalyalıların deyişiyle "Sosyete batığı" olarak ifade edilen St. Didier gemisi, günümüzde su altı dalışları için önemli bir uğrak yeri olmasının yanı sıra Antalya tarihinin de önemli bir parçası olarak dikkat çekmektedir.

KAYNAKÇA

AKDERE, O. (1988). *Milli Şef Dönemi*. İstanbul: İz Yayıncılık.

ARMAOĞLU, F. (2017). *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1999)*. İstanbul: Timaş Yayınları.

ARŞİV: DAB. 30-10-0-0/156-100-3

ARŞİV: DAB. 30-10-0-0/245-656-6

ATAÖV, T. (2008). *İkinci Dünya Savaşı*. İstanbul: İleri Yayınları.

ATILGAN, A. K. (ed). (2010). *Dünden Bugüne Antalya: Meşhur Şahsiyetler*. II. Cilt, Antalya: Kültür Bak. Yay.

AYDIN, İ. ve KAPCI, H. (2018). İkinci Dünya Savaşı'na Giriş Sürecinde Türkiye'nin Aldığı İç Politika Tedbirleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, XLV(2), 109-130.

²⁴ DAB.30-10-0-0/245-656-6

²⁵ *Cumhuriyet Gazetesi*, 8 Temmuz 1941, s. 1.

²⁶ URL 1

²⁷ URL 2

- CUMHURİYET GAZETESİ, (8 Temmuz 1941). Antalya limanında İngiliz tayyareleri bir Fransız vapurunu batırdılar.
- ÇELİKPALA, M. (2008). Sovyetler Birliği İle İlişkiler, *Türk Dış Politikası 1919-2008*. Editör Haydar Çakmak, Ankara: Platin Yayınevi.
- ÇINAR, B. (2015). İkinci Dünya Savaşı'nda Almanya'nın İki Cepheli Savaş Sorunu. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, (20), 149-197.
- EKİNCİ, N. (2002). "İnönü Dönemi ve II. Dünya Savaşı Yılları", *Genel Türk Tarihi*, Cilt 9, Ankara.
- EKİNCİ, N. (2005). *II. Dünya Savaşı*. Ankara: Dost Kitapevi.
- ESMER, A. Ş. ve SANDER, O. (1996). *Olaylarla Türk Dış Politikası (1919-1995)*. Ankara: Siyasal Basımevi.
- HART, L. (2002). *II. Dünya Savaşı Tarihi*. Cilt 1, Çev. Kerim Bağrıaçık, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- İLGAZİ, A. (1999). 24 Ağustos 1939 Tarihli Alman- Sovyet Dostluk Paktı'nın Türk Dış Politikası Üzerine Etkileri. *Altıncı Askeri Tarih Semineri Bildirileri II*, Ankara: Genelkurmay Basımevi.
- İNAL, T. (2015). II. Dünya Savaşı'nda Türkiye'nin Tarafsızlık Politikası. *Tarih Okulu Dergisi*, XXIV, 169-215
- ÖZÇELİK, M. (2010). İkinci Dünya Savaşı'nda Türk Dış Politikası. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), 253-269.
- PARKER, G. (2018). *Cambridge Savaş Tarihi*. Çev. Füsün Tayanç ve Tunç Tayanç, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- PARKER, R. (2005). *II. Dünya Savaşı*. Ankara: Dost Kitapevi.
- SEYDİ, S. (2002). İngiliz Özel Harekât Birimi'nin (Special Operations Executive) II. Dünya Savaşı Yıllarında Türkiye'deki Faaliyetleri. *Türkler (XVI)*, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 823-832.
- SÖNMEZ, Ş. (2018). İkinci Dünya Savaşı Öncesi İngiliz-Fransız-Türk İttifakının Fransız Basınına Yansımaları (1939). *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, (63), 275-299.
- TEKELİ, İ. ve İLKİN, S. (2013). *Dış Siyaseti ve Stratejileriyle İkinci Dünya Savaşı Türkiye'si*. Cilt I, İstanbul: İletişim Yayınları.
- URL 1 https://vimeo.com/6908473_2 (Erişim Tarihi: 28.05.2019)
- URL 2 http://www.tkygm.gov.tr/Content/UploadedFile/4-Liman_Baskanliklari_Sinirlarinda_Yer_Alan_Batik_Gemi_veya_Su%20Araclari&&dcfb9da4-1b29-402e-9237-89bb0a2a4266.pdf_ (Erişim Tarihi: 09.01.2020)

EKLER:**Ek 1. St. Didier Gemisi, Antalya Kent Müzesi Koleksiyonundan****Ek 2. İngiliz tayyareleri tarafından saldırıya uğrayan Fransız vapuru hakkında Antalya Liman Başkanlığından alınan telgraf sureti.**

 T. C. BAŞBAKANLIK CUMHURİYET ARŞİVİ	<u>Tel sureti</u>
<u>Acele</u>	Münakalât Vekâletine Ankara
Antalya 4.7.1941	
<p>Bugün saat 14.30 da Ağva önlerinde bir geminin üç tayyare tarafından bombardıman edildiği top ve makineli tüfek sesleri geldiği Antalyanın çiftlik karakolu önünde bulunan 62 numaralı rusumat motörü tarafından görüldüğü ve geminin uzakdan kıyıyı takiben yavaş yavaş gelmekte olduğu kenar karakolundan verilen telefonda ise Ağva önlerinde pus içinde bir gemiye evvela dört tayyarenin hücum ettiği ve topla gemiden mukabele edildiği ve gemi sahile dümen kıldığı ve sahillerimizi takiben limana gelmekte olduğu şeklindedir.</p> <p>Saat, 17 limana gelmekte olan gemi üzerine gidilerek geminin çektiği bandıradan Fransız ismi Saintdidei olduğu 4500 tonluk bulunduğu hariçden görünüşüne nazaran levazımı askeriye güvertesinde top otomobil makineli tüfekler bulunduğu ve kapdanile olan deniz üstünde İngilizce muhabereimizde Selânikden gelip Suriyeye gitmekte olduklarını yolda Britanya tayyareleri tarafından hucuma uğradıklarını ve Antalya kımına demirleyeceklerini söylemişlerdir. Limana avdetle Valiyi meseleden haberdar edilmiştir. Saat 17,30 da gemi limanda demirledi gemi mahallini tebdil etmesi için gemiye tekrar girilirken on filika boyu Kala dört İngiliz tayyaresinin alçakdan deniz üzerinden gelmekte olduğu ve gemide top başına geçildiği görülerek ilk önce Fransız gemisinden/iptidarve badehu tayyarelerden atılan iki torpilden birinin yanımızdan geçerek liman dahilinde rıhtıma çarparak infilak ettiği diğerinin gemiye isabet ettiği gemi derununda bulunan zaten tahliyecileri üzerinde olduğundan denize atıldılar gemi kaç üstüne battı bütün liman vesaitile tahliye ameliyatına başlandı denizde toplanan ağır</p>	
030 10	156 100 3 ./. 2

- 2 -

36

T. C.
BAŞBAKANLIK
CUMHURİYET ARŞİVİ

yaralılar hastaneye sevk ve diğer kurtulanlara yer tefrik olun-
makda bulunduğu ve geminin başı görünmekte ve bu gece tamamen
batması muhtemel olduğu rıhtıma isabet eden torpilde nüfusca
bir ziyat olmadığı liman dairesinin ve civar binaların camları
gibi küçük kasarlardan başka iki sandalın parçalandığı ve rıhtım-
da bulunan bir mavnanın battığı maruzdur.

Genelkurmay Başkanlığına Millî Müdafaa ve Münakalât Ve-
kâletlerine ve Mersin Mıntaka Liman Reisiğine yazılmıştır.

Liman Reisi
Huşusi Rona

030	10			156	700	3
-----	----	--	--	-----	-----	---

3